

Schwarz, Michal

[Ji, Yonghai. Manyu yufa (Manchu grammar)]

Linguistica Brunensia. 2012, vol. 60, iss. 1-2, pp. 341-343

ISBN 978-80-210-5883-5

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118269>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

znatků, udržují osobní vazby a aktivně vytváří podmínky pro práci následující generace. V čínském prostředí to znamená vychovávat domácí badatele a vysílat je na nejprestižnější pracoviště do Evropy. Nezastupitelné místo prof. Geng Shimina v čínské turkologii a jeho působení v Evropě uvedu v samostatném portrétu v některém z příštích ročníků *Linguistica Brunensia*.

Literatura:

- Abazov, Rafis. 2008. *The Palgrave Concise Historical Atlas of Central Asia*. New York: Palgrave Macmillan.
- Erdal, Marcel. 2004. *A grammar of Old Turkic* (Handbuch der Orientalistik. Achte Abteilung, Zentralasien, 3 Bd.). Leiden & Boston & Köln: Brill.
- von Gabain, Annemarie. 1950. *Alttürkische Grammatik*. Leipzig: Otto Harrassowitz.
- Ji, Xianlin & Winter, Werner & Pinault, Georges-Jean. 1998. *Fragments of the Tocharian A Maitreyasamiti-Nāṭaka of the Xinjiang Museum, China*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Malzahn, Melanie (ed.). 2007. *Instrumenta Tocharica*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Matireyimu Sayite (Muhämmätrehim Sayit). 2004. *Tujue yuyanxue daolun* (An Introduction to Turkic Linguistics). Beijing: Minzu chubanshe.
- Róna-Tas, A. 1991. *An Introduction to Turkology*. Studia Uralo-Altica 33. Szeged: Universitas szegediensis & JATEPress.
- Schwarz, Michal & Blažek, Václav. 2011. Klasifikace a přehled turkických jazyků. *Linguistica brunensia* 59, 25–59.
- Thomsen, V. 1893. Dechiffrement des Inscriptions de l'Orkhon et de l'Ienissei – Notice Préliminaire. *Bulletin de l'Academie Royale des Sciences et des Letters de Danmark / Oversight over det kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Furhandling* (1893), 285–299.

Příspěvek vznikl s finanční podporou Grantové agentury České republiky v rámci projektu P406/12/0655.

Michal Schwarz

Ji Yonghai. **Manyu yufa [Manchu Grammar]**. Beijing: Zhongyang minzu daxue chubanshe, 2010 / 季永海. **满语语法**. 北京, 中央民族大学出版社, 2010. 355 stran. 48 RMB. ISBN 978-7-81108-967-7.

V této drobné zprávě bych rád upozornil jen na netypické rysy příručky o gramatice mandžuštiny od Prof. Ji Yonghai, která vyšla v březnu 2010 v Pekingu také na Centrální univerzitě pro národnostní menšiny. V názvu knihy není specifikováno, že jde o příručku zaměřenou hlavně na literární mandžuštinu. Publikace zaujme už technickým řešením grafiky. Moderně se čínština píše vodorovně zleva doprava, ale klasické mandžuské písmo svísele shora dolů. Čínština je tomu v knize přizpůsobena. Výkladové věty v čínských znacích se píšou do sloupců pod sebe a sloupce po sobě následují zleva doprava, aby mohly prokládat věty a jazykový materiál v mandžuštině. Čínské texty se dříve psaly svísele i kvůli podkladu na proužky bambusových destiček. Ty se v případě větších textů svazovaly provázky jako provazový žebřík (ale vodorovně), a takto se mohly skládat do vrstev (např. http://www.completebamboo.com/Pic%20Assets/Other/Bamboo_Book.jpg) nebo stočit do role (např. <http://www.cosmeo.com/images/pictures/player/ef6ee12e-e573-6745-fae7df1d02a-45c2e.jpg>) a při odvíjení se četly po jednotlivých proužcích. Psaní čínštiny v sloupcích se ujalo a tento styl byl typický ještě na začátku dvacátého století. Kaligrafie, slavnostní nápisy a básně se tak píšou dodnes. Současný vědecký text zapisovaný svísele působí příjemně staromilsky. Stránkování

předmluvy není číslováno římskými, ale vzestupně arabskými číslicemi. Vlastní text knihy proto začíná znovu stranou č. 1. Pozadí vzniku knihy nastiňuje Ji Yonghai v doslovu na str. 355. První verze monografie vyšla pod stejným názvem o více než dvacet let dříve a autorsky se na ní podíleli ještě Liu Jingxian a Qu Liusheng. Nová verze vznikla kvůli potřebě inovace materiálů a novým výzkumům v Číně i v zahraničí, a na jejich excerpce se podíleli i někteří studenti. Do upraveného nového vydání tedy přibyla řada nových exemplifikačních vět a v úvodní části knihy je vedle příkladů slov v mandžuštině uvedeno i jejich čtení v latině kvůli usnadnění v počátcích studia. Dále mají být v nové verzi příručky zapracovány výsledky nových výzkumů a materiálově mělo pomoci i vydání nového mandžusko-čínského slovníku (bez uvedení odkazu).

Knihy je celá napsána v čínštině, takže ji asi neocení ten, kdo čínsky neumí. Příručka také není primárně určena samoukům: předpokládá znalost tématu, schopnost číst mandžuské písmo a velmi dobrou obeznámenost s mandžuskou a čínskou literaturou. Výklady gramatiky jsou dokládány výhradně výňatky z originálních mandžuských literárních textů nebo z překladů čínských spisů do mandžuštiny. Na citované zdroje a dokumenty se v knize odkazuje tradičním způsobem: u citace je v závorce uveden vždy jen titul či jméno zdrojového textu bez konkrétní lokace. U tradičního vzdělance se totiž předpokládala znalost textů z paměti a rukopisy se nestránkovaly. I v příručce z roku 2010 se proto na materiály odkazuje takto postaru a západní čtenář zvyklý na moderní citační standardy by rovněž v knize marně hledal souhrn bibliografie s uvedením, kdy a kde byl ten který materiál publikován. Je to i proto, že klasické mandžuské texty nevycházely tak jako publikace dnes ve velkém nákladu v nakladatelstvích, ale přinejlepším se tiskly v limitovaných sériích do archivů nebo byly dokonce jen opisovány jako rukopisy, nemluvě o nápisech, korespondenci nebo některých ediktech.

Předmluva stručně uvádí nejzákladnější data o mandžuštině a jejím původu. Po podrobném několikostránkovém obsahu začínají výklady fonetiky (1–4) a abecedy mandžuského písma. V tabulkách jsou znázorněny odlišné varianty zápisů písmen podle polohy ve slově. Nejprve jsou uvedeny vokály – kromě systémové tabulky vokálů (*a, e, i, o, u, ū*) i tabulky s jednotlivými písmeny / znaky mandžuské abecedy a příklady slov s každým z těchto vokálů (4–8). Obdobně je zpracována tabulka systému konsonantů (9–10). Na stranách 11–38 následují podrobné tabulkové rozpisy zápisu některých konsonantů (*n, k, g, h, b, p, s, š, t, d, l, m, c, j, y, r, w, f*) vždy s každým z pěti vokálů a to na začátku, ve střední pozici a na konci slovní jednotky opět včetně příkladů konkrétních slov. Tabulka na stranách 39–40 uvádí zápisy jen všech samotných konsonantů (*n, q^h, k^h, q, k, χ, x, p, p^h, s, š* resp. *š, t^h, t, l, m, tš^h, tš, j, r, f, v, y*) v iniciální, středové a koncové pozici slova bez příkladů lexémů, ale zato s uvedením případných grafických modifikací znaků podle připojení konkrétních (typů) vokálů. Na straně 41–48 jsou přidány ještě i některé netypické zápisy znaků s příklady mandžuských slov. Tím končí i úvodní část, kterou může v zásadě využít i původně neorientalista pro téměř vyčerpávající (tj. úplné) seznámení s mandžuským písmem (obdobně lze využít méně podrobných tabulek u He Rongwei 2009: 105–163). Dále se již v knize počítá se zvládnutou schopností číst přímo text v mandžuštině (+ výklady a překlady v čínštině) a až na výjimky je upuštěno od paralelního fonetického zápisu latinkou. Na stranách 49–60 je znovu zopakován přehled všech znaků mandžuského písma a jejich kombinace ve slabikách, ale už bez ekvivalentů v latině. Tím lze stručnou zprávu o zvláštních rysech monografie uzavřít, protože v dalších oddílech jsou výklady morfologie (s. 76–240), syntaxe (s. 241–299) a antologie vybraných ukázek textů s překlady (300–354) tak pečlivé, že jim není co vytknout a snesou srovnání se staršími klasickými gramatikami indoevropských jazyků. V tomto kontextu je nově vydaná příručka o mandžuské gramatice především velmi solidní manuál pro práci s literárními texty. Knihu také není nutno detailněji recenzovat i proto, že není psána v tak moderním obecně-lingvistickém a komparativistickém trendu jako např. příručka od Wang Qingfenga (2005). Jako vynikající anglický úvod do mandžuské gramatiky a filologie lze ještě doporučit knihu od Gertraude Roth Li (2000), ale ani Wang ani G. R. Li nenabízí jako Ji Yonghai úplnou analýzu mandžuského písma, bez níž nelze začít číst texty v mandžuštině. Zájemce, který čte čínsky, by se proto na knihu určitě měl podívat.

Příspěvek vznikl s finanční podporou GA ČR v rámci projektu P406/12/0655.

Zdroje:

- HE, RONGWEI. 2009. *Manyu 365ju. Yitian yiju xue manyu*. Shenyang: Liaoning minzu chubanshe.
- LI, GERTRAUDE ROTH. 2000. *Manchu. A Textbook for Reading Documents*. Honolulu/Hawaii: University of Hawai'i Press.
- WANG, QINGFENG. 2005. *Manyu yanjiu*. (ed. Sun Hongkai). Beijing: Minzu chubanshe.
- http://www.completebamboo.com/Pic%20Assets/Other/Bamboo_Book.jpg
- <http://www.cosmeo.com/images/pictures/player/ef6ee12e-e573-6745-fae7df1d02a45c2e.jpg>

Michal Schwarz

Franz Spina (1868–1938). Ein Prager Slavist zwischen Universität und politischer Öffentlichkeit. Herausgegeben von Steffen Höhne und Ludger Udolph. Köln – Weimar – Wien: Böhlau Verlag 2012. (Intellektuelles Prag im 19. und 20. Jahrhunderts, 2.) 311 s. ISBN 978–3–412–20747–2. 44,90 euro

Pozoruhodná postava významného českoněmeckého bohemy a předního představitele německého meziválečného aktivismu v ČSR Franze Spiny by jistě zasloužila důkladného monografického zpracování. Teď máme před sebou alespoň sborník čtrnácti textů zachycujících různé aspekty jeho života a díla, které byly původně předneseny na konferenci o Spinovi v Praze v únoru 2010.

V úvodním příspěvku načrtává Steffen Höhne celkový Spinův portrét, pokud jde o jeho (národnostně)politické názory (*Franz Spina – Ein Prager Slavist zwischen Universität und politischer Öffentlichkeit*, s. 9–37). Nato se Ludger Udolph zabývá Spinovými bohemistickými pracemi (*Franz Spina als Bohemist*, s. 39–66). Karl Braun rozebírá Spinovy představy o formě česko-německého soužití („... unter der verheerenden Wirkung des bösen Halbwortes vom Selbstbestimmungsrecht“. *Franz Spina und die Nationalitätenfrage*, s. 67–80). Klaas-Hinrich Ehlers píše o reflexi Franze Spiny v sudetoněmeckém prostředí (*Vom Erlöser zum Verräter der Sudetendeutschen oder: Wie ‚deutsch‘ war Franz Spina? Positionen seiner öffentlichen Wahrnehmung*, 81–96). O Spinově zapojení do debat o školské politice před první světovou válkou a jeho souvislostech pojednává Václav Petrbock (*Von der ‚Beamtenfrage‘ zur ‚Milderung der Schroffheit der nationalen Kämpfe‘. Voraussetzungen, Entwicklung und Wirkung von Franz Spinas Engagement in schulpolitischen Fragen vor dem Ersten Weltkrieg*, s. 97–125). Christoph Boyer píše o Spinově roli v německém hospodářském aktivismu, tedy směru plédujícím pro principiální spolupráci německého a českého průmyslu v ČSR (*Spina und der Wirtschaftsaktivismus in der Ersten Tschechoslowakischen Republik*, s. 127–139). Eduard Kubů a Jiří Šouša zasazují Spinu v kontextu německého agrárního hnutí (*Franz Spina und der deutsche Agrarismus in den böhmischen Ländern der ersten Jahrzehnte des 20. Jahrhunderts*, s. 141–168). Harald Lönnecker píše o pražských burschenschaftech a Spinově vztahu k nim („Er hielt seine schützende Hand über die Burschenschaften...“. *Franz Spina und die akademischen Vereinigungen*, s. 169–212). K jedné části Spinova bohemistického díla, jeho habilitační práci o *Frantových právech*, se pak vrací Andrea Scheller (*Franz Spinas Abhandlung zur alttschechischen Schelmzunft ‚Frantova práva‘ aus sprachwissenschaftlicher Sicht*, s. 213–226). Alice Stašková píše o pedagogických a filologických podnětech ze Spinova díla (*Anmerkungen zum Verhältnis von Zweckmäßigkeit und Methode in Spinas philologischer Praxis*, s. 227–239). Dva časopisy, Spinovu *Slavische Rundschau* a varšavský *Wschód*, – zejména co do jejich recepce Ruska – srovnává Zaur Gasimov (*Zwei Zeitschriften – viele Diskurse: Ideenströme zwischen der Prager Slavischen Rundschau und dem Warschauer Wschód im Europa der Zwischenkriegszeit*, s. 241–259). Michael Havlin píše o pojmu „česko-německé symbiózy“ u Spiny (*Eine Begriffsgeschichte*